

Motion till riksdagen 2023/24:955

av **Annika Hirvonen m.fl. (MP)**

Stärkta rättigheter för flyktingar från Ukraina

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra regelverket så att ukrainska flyktingar ska folkbokföras och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja dagersättningen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rätt till vård för ukrainska flyktingar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge ukrainska flyktingar samma rätt till sfi som andra som fått uppehållstillstånd som flyktingar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte avskaffa svenska från dag ett och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om goda möjligheter till utbildning för flyktingar från Ukraina och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge ukrainska flyktingar samma rätt till etableringsersättning och insatser för etablering som andra som fått uppehållstillstånd som flyktingar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvisning på grund av bristande vandel av flyktingar som utnyttjas i prostitution och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att revidera den svenska tillämpningen av massflyktsdirektivet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

De ukrainska flyktingarna som får skydd i Sverige enligt massflyktsdirektivet har idag inte samma rättigheter som andra som får uppehållstillstånd i Sverige för att de är flyktingar. De har t.ex. inte rätt till sfi, etableringsinsatser eller etableringsersättning. Ukrainska flyktingar har rätt att arbeta i Sverige, men många har svårt att få arbete. En viktig orsak är att de i regel inte kan svenska. Vuxna har bara tillgång till subventionerad vård som inte kan anstå. Ukrainska kvinnor har därför rest tillbaka till Ukraina för gynekologiska undersökningar. Miljöpartiet anser att det är fel och att alla som fått uppehållstillstånd ska ha samma rättigheter när de fått skydd i Sverige. Nyckelfrågan att lösa är frågan om folkbokföringen men flera åtgärder bör göras akut för att säkerställa en dräglig tillvaro i Sverige här och nu. Höjd dagersättning är en av dem.

Vi hoppas alla på ett snabbt slut på kriget. Men medan vi hoppas på det bästa måste vi förbereda oss för det värsta och se till att flyktingarna får en dräglig tillvaro i Sverige under den tid som de är här, oavsett om den blir kort eller lång.

Vi i Miljöpartiet har upprepade gånger agerat i riksdagen för att ukrainska flyktingar ska få samma villkor som andra som får uppehållstillstånd i Sverige och för att dagersättningen ska höjas. Än så länge har varken den tidigare regeringen eller den nya regeringen agerat för ökade rättigheter.

Folkbokför ukrainska flyktingar som fått uppehållstillstånd

Den brist på rättigheter som drabbar ukrainska flyktingar jämfört med andra flyktingar som får skydd i Sverige har sin grund i att de ukrainska flyktingarna inte blir folkbokförda. Detta beror på att det krävs att man förväntas bo i Sverige i minst ett år för att folkbokföras. Det krävs alltså ett år och en dags uppehållstillstånd för att folkbokföras. Ukrainarna beviljas uppehållstillstånd om exakt ett år. Regelverket borde förändras så att personer som beviljas uppehållstillstånd i exakt ett år ska folkbokföras.

Höjd dagersättning

I Sverige lever majoriteten av flyktingarna från Ukraina under fattigdomsgränsen. Dagersättningen för asylsökande är bara runt 60 procent av vad som anses vara existensminimum. Dagersättningen har inte höjts på snart 30 år.

En vuxen får 71 kronor om dagen, vilket förväntas räcka till både mat och kläder. Nyligen nekades en ukrainsk flykting extra ersättning för vinterskor trots att det borde vara uppenbart att 2 130 kronor i månaden inte räcker för att täcka en vuxens behov, speciellt inte i ett läge med skenande inflation. För barn är ersättningen ännu lägre. Ukrainska flyktingar och asylsökande har därmed mycket svårt att klara sitt uppehälle. Miljöpartiet anser att dagersättningen måste höjas och att flyktingar som fått skydd enligt massflyktsdirektivet ska få samma etableringsersättning som andra flyktingar som får uppehållstillstånd i Sverige.

Sverige visar dagligen sitt obehagliga stöd till Ukraina genom många typer av stöd. Samtidigt tvingas de ukrainska flyktingarna klara sig på välgörenhet. Inget annat nordiskt land har så dåliga villkor för ukrainska flyktingar som Sverige.

Rätt till vård

Ukrainska flyktingbarn har rätt till vård på samma villkor som andra barn. Det har däremot inte de vuxna flyktingarna. Det är hårresande att flyktingar från krigets Ukraina tvingas resa tillbaka till Ukraina från Sverige för att kunna genomgå en gynekologisk undersökning. Ukrainska flyktingar måste få rätt till vård fullt ut.

Samma rätt till sfi

Att kunna åtminstone grundläggande svenska är en förutsättning för att kunna få de allra flesta jobb. Miljöpartiet krävde redan våren 2022 att ukrainska flyktingar skulle få rätt till sfi genom ett förslag till utskottsinitiativ i utbildningsutskottet. Utskottets majoritet avsåg då förslaget, men Liberalerna röstade för. Vid en paneldebatt den 19 augusti 2022 som Nordic Ukraine Forum arrangerade ställde sig emellertid företrädare för samtliga riksdagspartier bakom kravet att ge flyktingar från Ukraina rätt till sfi på samma villkor som andra flyktingar. Trots dessa löften har den rätten inte införts. Det är bra att vissa kommuner frivilligt erbjuder sfi för ukrainare och att regeringen ger dem ekonomiskt stöd. Men det borde vara en rättighet som gäller lika för alla i hela Sverige.

Miljöpartiet krävde redan våren 2022 att ukrainska flyktingar skulle få rätt till sfi genom ett förslag till utskottsinitiativ i utbildningsutskottet. Utskottet avsåg då förslaget. Vid en paneldebatt den 19 augusti 2022 som Nordic Ukraine Forum arrangerade ställde sig emellertid företrädare för samtliga riksdagspartier bakom kravet att ge flyktingar från Ukraina rätt till sfi på samma villkor som andra flyktingar. Det är varken human eller hållbart att skjuta upp möjligheten för ukrainska flyktingar att få undervisning i sfi.

Avskaffa inte svenska från dag ett

Särskilt i ljuset av att ukrainska flyktingar inte har rätt till sfi är det djupt problematiskt att regeringen kapar stödet till studieförbunden och till svenska från dag ett.

Goda möjligheter till utbildning

Dessutom finns behov av att erbjuda kurser i svensk samhällsorientering och till och med bristyrkesutbildning. I massflyktsdirektivet anges att dessa flyktingar ska tillåtas delta i utbildningsmöjligheter för vuxna, yrkesutbildning och praktisk arbetsplatsorientering. Värt att betona är att massflyktsdirektivets krav är EU:s minimikrav, som är helt tillåtet för Sverige att överskrida i sin tillämpning. Ukrainska flyktingar bör ges goda möjligheter till utbildning som gör det möjligt för dem att få arbete i Sverige.

Rätt till etableringsersättning och insatser för etablering

På samma vis som andra flyktingar som får uppehållstillstånd i Sverige bör flyktingar från Ukraina få tillgång till insatser för att komma i arbete och under etableringstiden ha rätt till etableringsersättning.

Det råder också en stor osäkerhet om statusen för de ukrainska flyktingarna efter att de tre åren som massflyktsdirektivet löper tar slut. Det är centralt att regeringen verkar

för en lösning så att de ukrainska flyktingarna kan få fortsatt uppehållstillstånd i Sverige om kriget fortsätter.

Dessutom finns behov av att erbjuda kurser i svensk samhällsorientering och till och med bristyrkesutbildning. I massflyktsdirektivet anges att dessa flyktingar ska tillåtas delta i utbildningsmöjligheter för vuxna, yrkesutbildning och praktisk arbetsplatsorientering. Värt att betona är att massflyktsdirektivets krav är EU:s minimikrav, som är helt tillåtet för Sverige att överskrida i sin tillämpning. Ukrainska flyktingar bör ges goda möjligheter till utbildning som gör det möjligt för dem att få arbete i Sverige.

Människor vill känna sig behövda och känna att de bidrar och gör rätt för sig. För många är det påfrestande att inte känna sig och ligga samhället till last. Passivitet i kombination med stor oro för de familjemedlemmar och vänner som är kvar i kriget är också otroligt påfrestande psykiskt.

Utvisa ingen till kriget för att de utnyttjas i prostitution

En tid sedan rapporterade P4 Malmöhus om en alarmerande ökning av antalet ukrainska flyktingar som utnyttjas i prostitution. Ukrainska kvinnor utgjorde den enskilt största gruppen kvinnor som utnyttjas i prostitution bland dem som Jämställdhetsmyndigheten fått kännedom om. Jämställdhetsmyndigheten påtalar att den utsatta situation som det innebär att ha skydd enligt massflyktsdirektivet är en faktor. Det beror bland annat på att dagersättningen de får inte går att försörja sig på.

I Tidöavtalet nämns prostitution som en av de omständigheter som ska leda till att personer som fått skydd i Sverige ska kunna bli av med sitt uppehållstillstånd. Miljöpartiet anser att det vore förödande att straffa brottsutsatta kvinnor med att utvisas till kriget i Ukraina. Vi anser i stället att de som utnyttjas i prostitution ska få bättre stöd och status som brottsoffer.

Revidera massflyktsdirektivets implementering i Sverige

Reglerna kring massflyktsdirektivet har inte setts över sedan de infördes. Det är mycket problematiskt att de leder till att många människor under flera års tid kan befinna sig i Sverige utan att folkbokföras eller ha de rättigheter som normalt tillkommer människor som fått skydd i Sverige. Alla våra grannländer har rimligare villkor för flyktingar som omfattas av massflyktsdirektivet än vad Sverige har. Den svenska implementeringen av massflyktsdirektivet måste ses över.

Annika Hirvonen (MP)

Rasmus Ling (MP)

Jan Riise (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Amanda Lind (MP)

Camilla Hansén (MP)